

Köpek sahiplerinin köpeklerine yaklaşımlarının değerlendirilmesi üzerine bir pilot çalışma

Yasemin SALGIRLI¹, Bahri EMRE¹, Kemal BESGUL², Hakan OZTURK¹, Vedat SAGMANLIGIL¹

¹ Ankara Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Fizyoloji Anabilim Dalı, Ankara; ²Ankara Veteriner Tıp Merkezi, Gaziosmanpaşa, Ankara.

Özet: Köpek sahiplerinin hayvanlarının temel ve ek ihtiyaçları, hayvanları ile nasıl bir ilişki kurmaları gerektiği, hayvanlarına verilmesi gereken eğitim hakkında doğru bilgi sahibi olmaları ve doğru uygulamalar yapmaları sağlıklı bir insan-köpek ilişkisinin yürütülmesi açısından kritik öneme sahiptir. Bununla birlikte, Türkiye’de son yıllarda başta köpek olmak üzere pet hayvanı popülasyonunun artmasına karşın, insanların bu konular hakkında ne derece bilgi sahibi oldukları önemli bir soru işaretidir. Yurt dışında pet ve pet sahibi ilişkisini inceleyen araştırmalar oldukça fazla olmasına rağmen, ülkemizde henüz bu konuda yapılmış bir çalışma mevcut değildir. Mevcut makale, Ankara’da özel bir hayvan hastanesinin müşterisi olan 85 köpek sahibinin doldurduğu anketler aracılığı ile köpek sahiplerinin köpeklerine genel yaklaşımlarının ve köpekleri hakkında sahip oldukları bilgilerin doğruluğunun incelenmesini amaçlayan pilot bir çalışmadır. Bu anketten elde edilen bulgular, köpek sahiplerinde köpeklerinin eğitimi, sosyalizasyonu ve köpekleri ile doğru iletişim konularında önemli bilgi ve uygulama eksikliği olduğunu, ancak köpek sahiplerinin köpeklerinin günlük ihtiyaçları konusunda oldukça bilinçli olduklarını göstermiştir.

Anahtar sözcükler: Anket, köpekler, köpek eğitimi, sosyalizasyon

A pilot study on assessment of dog owners’ attitude towards their dogs

Summary: It is known that having both theoretical and practical knowledge about main and further needs and training of dogs as well as communication with them have critical importance for dog owners in order to maintain a good dog-human relationship. In Turkey, dogs have taken the lead in pet population which has been showing an over increase in recent years. Although in foreign countries studies evaluating dog - owner relationship have been drawn growing attention in recent years, in our country any study on those issues have not yet been conducted. Present study is a pilot study aimed to assess the knowledge of the owners about their pets as well as the general attitude of them towards their dogs via a questionnaire which was directed to 85 dog owners who were clients of a private pet hospital in Ankara. The results of the questionnaire reflect a lack of practical and theoretical knowledge in dog owners about dog training, socialization period and proper communication with dogs. On the other hand, it was detected that the owners are aware of the basic and further needs of their pets.

Key words: Survey, dogs, dog training, socialization

Giriş

Son yıllarda, Türkiye’de evlerde pet hayvanı beslemek oldukça popüler hale gelmiştir. Evlerde beslenen hayvanlar arasında ise köpekler başı çekmektedir. Bunun nedenleri arasında köpeklerin insanlarla bire bir iletişim kurmaya açık ve yatkın olmaları, kolay eğitilebilir olmaları ve ebeveynler tarafından çocukları için güvenilir ev hayvanları olarak düşünülmeleri sayılabilir. Bunun yanı sıra son yıllardaki uzman görüşleri de ailelerin evcil hayvan sahibi olmalarında etkili olmuştur. Birçok araştırmada, köpek sahiplerinin % 8 oranında daha az doktor ziyaretinde bulunduğu (11), hayvan sahibi olan çocukların bağışıklık sistemlerinin daha gelişmiş ve okula devamlarının yaşlılarına oranla daha fazla olduğu (16), hayatlarının ilk yılı bir evcil hayvana sahip olmanın okul çocuklarında alerjik rinitis ve astım riskini azalttığı

(9) bildirilmiştir. Ayrıca hayvan sahibi olmanın stresi azalttığı (1), kan basıncı, trigliserid ve kolesterol seviyelerini düşürdüğü (2) ve çocukların empati kurma yeteneği ile duygusal gelişimine olumlu katkılar yaptığı da (22) rapor edilmiştir.

Hayvan sahibi olmanın bu olumlu sonuçları ülkemizde de son yıllarda evcil hayvanlara karşı olan talebi arttırmıştır. Buna karşın, hayvan sahiplerinin hayvanları konusunda ne derece doğru bilgiye sahip oldukları ve doğru uygulamalar yaptıkları bilinmemektedir. Türkiye’de evcil hayvanlar arasında başı çeken köpeklerin şehir hayatına uyum sağlamaları ve duygusal-fizyolojik açıdan sağlıklı bir yaşam sürdürebilmeleri için sağlanması gereken koşulların sahipleri tarafından yerine getirilme düzeyi ve köpeklerin bakım-beslenme ve eğitimi gibi konularda sahiplerinin hangi düzeyde bilgiye

sahip oldukları önemli bir soru işaretidir. Bununla birlikte, bu konularla ilgili ülkemizde yürütülmüş bir çalışma henüz mevcut değildir.

Dolayısı ile mevcut araştırma, köpek sahiplerinin hayvanları hakkında genel bilgi ve yaklaşımlarındaki doğru ve yanlışlarının ortaya konulması ve sağlıklı bir sahip-hayvan ilişkisinin oluşturulması açısından önem arz etmektedir. Bu amaçla Ankara'da özel bir hayvan hastanesinin devamlı müşterisi olan 85 köpek sahibi model olarak alınmış ve bu modelden yola çıkılarak köpek sahiplerinin köpeklerine yaklaşımındaki doğru ve yanlışlar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak, söz konusu çalışma Türkiye'deki genel profili temsil etmemekle birlikte köpek sahiplerini değerlendirme yönünden ilk olma özelliğine sahip olan pilot bir çalışmadır.

Materyal ve Metot

Anket: Anket sorularının tamamı çoktan seçmeli ve boşluk doldurma şeklinde hazırlandı. Anket içerisinde, katılımcıların gerektiği takdirde ek bilgi vermesini sağlayan bölümler temin edildi. Köpek sahiplerine toplamda 27 soru soruldu. Anket, değerlendirme sırasında değerlendirme kolaylığı açısından ilk bölümde 6, ikinci bölümde 11 ve üçüncü bölümde 10 soru olmak üzere üç ayrı bölüme ayrıldı. Anketin ilk bölümünün amacı, köpeğin demografik ve geçmişine ait genel bilgilerinin toplanmasıydı. Bu bölüm, köpeğin ırkı, yaşı, cinsiyeti, kısırlaştırma operasyonu geçirip geçirmediği, eve geliş tarihi ve anket uygulanan kişinin köpeğin kaçınıcı sahibi olduğuna ilişkin soruları içermektedir.

Anketin ikinci bölümü, hayvan sahibinin köpeği hakkında genel bilgisini ve yaklaşımını değerlendiren sorulardan oluşmaktaydı. Bu bölümde katılımcılara, köpeğin yemek düzeni, dışarı çıkma sayısı ve süresi, gezdirilme alanları, tercih edilen oyun şekli ve oyunda hakimiyet, cezalandırma ve tuvalet eğitimine ilişkin sorular yöneltildi.

Anketin üçüncü ve son bölümünde ise eğitim ve sosyalizasyona ilişkin sorulara yer verildi. Bu amaçla, hayvan sahiplerine köpeklerini nereden temin ettikleri soruldu ve kendilerinden köpeklerinin evde ve dışarıda, insanlara ve diğer köpeklere karşı olan tutumlarını değerlendirmeleri istendi. Bu bölümde ayrıca katılımcılara davranış terapileri hakkında bilgi sahibi olup olmadıkları, köpeklerinin daha önce herhangi bir eğitim alıp almadığı ve komutlara uyma oranları ile ilgili sorular soruldu.

Uygulanan anket sorularına geçerlilik-güvenilirlik analizi uygulanmadı ve ön bir anket çalışması yapılmadı.

Anket Katılımcıları: Anket, 2010 yılı içerisinde Ankara'nın Gaziosmanpaşa semtinde özel bir hayvan hastanesinin devamlı müşterisi olan ve Ankara ilinde ikamet eden 85 köpek sahibine uygulandı.

Örnekleme Metodu: Anket katılımcıları, hiçbir kriter gözetilmeden rastgele yöntemle seçilmiş hayvan sahiplerinden oluşmaktaydı.

İstatistiksel analiz: Anket verileri SPSS istatistik paket programı (SPSS 16.0.1 for Windows, SPSS Inc., Chicago, Illinois, USA) kullanılarak frekans analizi yöntemi ile değerlendirildi.

Bulgular

Genel bilgiler: Katılımcıların sahip oldukları köpek ırkları arasında, Golden Retriever ırkına ait köpekler % 25,9'luk oranla başı çekmekteydi. Bu köpek ırkını sırasıyla Terrier'ler (% 14,2) ve Cocker Spaniel'ler (% 10,6) takip etmekteydi. Anket katılımcılarının verdikleri bilgilere göre, 85 köpeğin 43 tanesi erkek (% 50,6), 42 tanesi ise dişiydi (% 49,4; Tablo). Erkek köpeklerin 7 (% 16,3), dişilerin ise 22 tanesi (% 52,4) kısırlaştırılmıştı. Anket dahilinde değerlendirilen köpeklerden 10 tanesi 1 yaşın altı (% 11,8), 33 tanesi 1-5 yaş arası (% 38,3), 31 tanesi 6-10 yaş arası (% 36,5) ve 11 tanesi 10 yaş üzeriydi (% 12,9; Tablo). Birden fazla ev/sahip değiştiren köpek sayısı 8'di (% 9,5).

Tablo: Köpeklerin demografik bilgileri
Table: Demographics of dogs

Köpek ırkı	Frekans	%
Kayıp veri	1	1.2
Golden Retriever	22	25.9
C. King Charles Spaniel	3	3.5
Boxer	2	2.4
German Shepherd Dog	5	5.9
Terrier	12	14.2
Sokak Köpeği	3	3.5
Dogo Argentino	1	1.2
Pekingese	2	2.4
Labrador Retriever	1	1.2
Spitz	1	1.2
Schnauzer	1	1.2
Dalmaçyalı	1	1.2
Beagle	4	4.7
Cocker Spaniel	9	10.6
Poodle	1	1.2
Husky	3	3.5
Rottweiler	2	2.4
Kırma	5	5.9
Border Collie	1	1.2
Collie	1	1.2
Chihuahua	1	1.2
Pitbull Terrier	1	1.2
Dachshund	1	1.2
Sharpei	1	1.2
Köpeğin Yaşı		
<1 yaş	10	11.8
1-5 yaş	33	38.8
6-10 yaş	31	36.5
>10 yaş	11	12.9
Köpeğin Cinsiyeti		
Erkek	36	42.4
Dişi	20	23.5

Köpek sahiplerinin genel bilgi ve yaklaşımı: Ankete katılan köpek sahiplerinin 40 tanesi (% 47,1) ilk kez köpek sahibi olduklarını belirtti. Yemek çeşidi ve düzeni hakkındaki soruya katılımcılar sırasıyla % 69,4 oranında “kuru mama” ve % 53 oranında “günde iki kez” cevabını verdi. Köpeklerini günde en az iki kez dışarı çıkardığını belirten katılımcı sayısı 58 (% 78,8), “hiç çıkarmıyorum” ya da “sadece hafta sonları çıkarıyorum” diyenlerin sayısı ise 3’tü (% 3,5). Anket katılımcılarının % 75,3’ü köpeklerinin her gün dışarıda 30 dakikadan fazla zaman geçirdiğini ve % 71,8’i köpeklerini parka götürdüğünü belirtti. 8 kişi (% 9,5) köpeklerinde boğma/çivili tasma kullanmaktaydı.

Anket katılımcılarının 59 tanesi (% 69,4) köpekleriyle yerde boğuşma, çekiştirme ve elle oynama tarzında oyunlar oynadıklarını bildirdi. Oyunu sadece köpeğinin başlattığını söyleyen katılımcı sayısı 40 (% 47,1), bazı zamanlarda köpeğinin başlattığını belirten katılımcı sayısı ise 24’tü (% 28,2).

Katılımcıların % 70,6’sı köpeğinin yıkanma, taranma ve bakım uygulamalarını tolere ettiğini, % 20’si bu uygulamalar sırasında huzursuzlandığını, % 5,9’u fırçayı ısırıldığını ve % 1,2’si sahibinin elini ısırıldığını bildirdi. Köpeğine ceza olarak direkt fiziksel müdahale yaptığını söyleyen kişi sayısı 6 (% 7), “üzerine yürüyorum” diye yanıt veren kişi sayısı ise 9 (% 10,6) olarak belirlendi. Ankete katılan 5 kişi (% 5,9) köpeklerine hiç bir şekilde ceza vermediklerini belirtti. Katılımcıların % 5,9’u (5 kişi) köpeklerinin tuvalet eğitimine sahip olmadığını söylerken, % 29,4’ü (25 kişi) “var ama bazen kazalar olabiliyor” diye yanıt verdi.

Sosyalizasyon ve eğitim: Katılımcıların 21 tanesi (% 24,7) köpeklerini pet shoplardan edindiklerini belirtirken, 20 kişi bu soruya “ev” (% 23,5), 16 kişi ise “diğer” (% 18,8) olarak cevap verdi. Katılımcılar diğer temin yerlerini veteriner hekim veya yurt dışı olarak açıkladı. 85 katılımcıdan 2 tanesi (% 2,4) köpeklerini barınaktan, 11 tanesi (% 12,9) ise sokaktan aldıklarını bildirdi. Kalan 8 katılımcı ise (% 9,4) bu soruya “yetiştiriciden” cevabını verdi. Anket katılımcılarının 69 tanesi (% 81,2) köpeklerinin arabada mutlu olduğunu belirtti. Katılımcılardan 57 tanesi (% 67,1) köpeklerinin ani ve yüksek seslerden korktuğunu, 2 tanesi (% 2,4) “bazen”, 26 tanesi ise (% 30,6) “hiçbir zaman korkmadığını” bildirdi.

Anket katılımcılarından 4 tanesi (% 4,7) köpeklerini evde yalnız bırakmadıklarını, 4 tanesi ise (% 4,7) köpeklerinin sergilediği davranış problemleri nedeniyle yalnız bırakmadıklarını belirtti.

Köpeklerinin eve gelen köpeğe karşı çekingen veya saldırgan yaklaştığını belirten kişi sayısı toplamda 20 idi (% 23,5). Köpeklerinin dışarıdaki köpeklere karşı çekingen veya saldırgan yaklaştığını belirten 33 kişi (% 38,8), aile üyelerine karşı çekingen veya saldırgan yaklaştığını bildiren ise yalnızca 1 kişi (% 1,2) vardı.

Buna karşın 3 kişi (% 3,6) köpeklerinin aile üyelerine dışarıda çekingen veya saldırgan davrandığını belirtti. Köpeklerinin eve gelen yabancılara çekingen veya saldırgan yaklaştığını belirten kişi sayısı toplamda 15 (% 17,7), dışarıdaki insanlara karşı çekingen veya saldırgan yaklaştığını belirten ise 16 (% 18,8) kişiydi.

Katılımcıların 38 tanesi (% 44,7) evlerinde çocuk olduğunu bildirdi. Köpeklerinin eve gelen çocuklara karşı çekingen veya saldırgan yaklaştığını belirten kişi sayısı toplamda 15’ti (% 17,7). Buna paralel olarak 16 (% 18,8) kişi köpeklerinin dışarıdaki çocuklara karşı çekingen veya saldırgan yaklaştığını bildirdi. Çocuklu ailelerden (38 kişi) 5 tanesi (% 20) köpeklerinin eve gelen çocuklara çekingen veya saldırgan yaklaştığını belirtirken, 6 tanesi (% 24) köpeklerinin dışarıdaki çocuklara karşı çekingen veya saldırgan davrandığını bildirdi. Çocuklara evde saldırgan veya çekingen davrandığı belirtilen 5 köpekten 4 tanesi (% 80), dışarıda çekingen veya saldırgan davrandığı belirtilen 6 köpekten 5 tanesi (% 83,3) birden fazla ev değiştirmiş köpeklerdi.

Katılımcıların 62 tanesi (% 72,9) köpeklerinin daha önce hiç bir eğitim almadıklarını belirtti. “Köpeğiniz verdiğiniz komutları uyguluyor mu?” sorusuna 57 kişi (% 67,1) “işine geldiği zaman” yanıtını verirken, bu soruya “evet, her koşulda” diye cevap veren katılımcı sayısı 23 (%27,1) olarak belirlendi. Köpeğinin eğitim aldığını belirten 23 katılımcıdan (% 23,1) 18 tanesi (% 78,2) aynı soruya “işine geldiği zaman” cevabını verirken, bu soruya “evet, her koşulda” cevabını veren kişi sayısı 4’tü (% 17,4). Köpeğinin eğitim aldığını söyleyen katılımcılardan 1 tanesi (% 4,3) ise köpeğinin hiç bir şekilde komut almadığını belirtti. Ankete katılan 47 kişi (% 55,3) davranış terapileri hakkında bilgi sahibi olmadıklarını söyledi.

Tartışma ve Sonuç

Anket katılımcılarının sahip oldukları köpekler arasında Golden Retriever ırkına ait köpeklerin başı çekmesi bu ırk köpeklerin sosyal ve eğitime yatkın bir ırk olmasının (21) ve medyada bu köpekler hakkında çıkan olumlu bildirimlerin bir sonucu olabilir.

Anket dahilinde değerlendirilen köpeklerdeki kısırlaştırılma oranları yurt dışındaki benzer çalışmalarda belirtilen kısırlaştırılma oranlarına kıyasla oldukça düşüktür. Bununla birlikte dişi köpeklerdeki kısırlaştırılma oranının erkek köpeklerden daha yüksek olması yurt dışındaki bildirimlerle paralellik göstermektedir (12, 15).

Anket kapsamında elde edilen bulgular hayvan sahiplerinin hayvanlarının temel ihtiyaçlarını karşılama konusunda oldukça bilgili olduklarını göstermektedir. Buna karşın az sayıda da olsa bazı hayvan sahiplerinin köpeklerini dışarıya çıkarmak gibi önemli ve temel bir ihtiyacı yerine getirmemesi önemli bir problem olarak dikkati çekmektedir. Bunun yanı sıra çivili/boğma

tasmaların katılımcılar tarafından düşük oranlarda kullanılması olumlu bir bulgudur. Yurt dışında bazı ülkelerde yasaklanmış olan veya yasaklanması düşünülen bu tür tasmaların ülkemizde pet hayvanları için serbest olması ve hayvan sahipleri tarafından düşük oranda da olsa kullanılması oldukça düşündürücüdür. Nitekim söz konusu tasmaların polis köpeği eğitimi gibi yüksek motivasyonlu ve kısa sürede sonuç alınmak istenen eğitimlerde bile kullanımı oldukça tartışmalıdır (18).

Anket kapsamında hayvan sahiplerine köpekleri ile hangi tarz oyunlar oynadıkları sorusu yöneltilmiştir. Hayvan sahiplerinin yarısından fazlası köpekleri ile yerde boğuşma ve çekiştirme gibi oyunlar oynadıklarını bildirmişlerdir. Bu tarz oyunlar köpek ve sahibi arasında yanlış anlaşılmalara sebebiyet vermektedir (3). Köpeklerin insan vücuduna dişle temas etmesi, el ve bacak gibi vücut uzuvlarıyla oynaması, ısırma gibi istenmeyen sonuçlara yol açabilmesi bakımından uzmanlar tarafından önerilmemektedir (13). Köpek sahipleri arasında uygunsuz oyunlara yönelme oranının bu kadar fazla olması, hayvanlarla iletişimin önemli bir parçası olan oyun konusunda anket katılımcılarının yanlış bilgilere sahip olduğunun bir göstergesidir.

Köpeğine ceza olarak fiziksel müdahalede bulunan kişi sayısının düşük olması, yıkanma, taranma ve bakım uygulamalarını tolere eden hayvan sayısının ve tuvalet eğitiminde başarılı olan hayvan sahiplerinin fazlalığı, anket kapsamında gözlenen olumlu sonuçlardandır. Yine anket kapsamında, köpeklerin araba seyahati ve evde yalnız kalmaya alıştırılması bakımından hayvan sahipleri genel olarak başarılı bulunmuştur.

Anket sonuçlarına bakıldığında, katılımcıların yalnızca küçük bir bölümünün köpeklerini “ev ortamından” temin ettikleri dikkati çekmektedir. Bu durum ülkemizdeki çoğu köpek sahibinin, pre- ve post-natal dönemde köpeğin içinde bulunduğu çevrenin davranış ve karakter gelişimindeki önemi hakkında yeterince bilgiye sahip olmadığını göstermektedir. Davranış karakterinin oluşmasında anahtar rol oynayan sinir sistemi gelişimi büyük oranda bireyin doğum öncesi ve sonrası çevre ile olan ilişkilerine bağlıdır (8). Yetersiz maternal bakım ve beslenme, fiziksel stres ve hastalıklar sinir sistemi gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir (5). Dolayısıyla doğum öncesi ve sonrasında bireyin maruz kaldığı çevre şartları fiziksel ve davranışsal karakterin oluşumunda anahtar rol oynamaktadır. Bu dönemde uygun ortam sağlanmasının ve anne ile yavrulara doğru müdahaleler yapılmasının karakter gelişiminde olumlu etkilere sahip olduğu bilimsel çalışmalarla ortaya konulmuştur (8). Dahası köpeklerin hayatlarının ilk 3-12 haftalık döneminin, “sosyalizasyon” dönemi olarak adlandırılan oldukça kritik bir dönem olduğu bilim insanları tarafından kanıtlanmıştır (6, 7, 10). Bu dönemde yavru köpeğin içinde bulunduğu ortam ve karşılaştığı çevresel

uyarıların köpeğin kişiliğinin oluşmasında ve ileride yaşayacağı ortama adaptasyonunda temel teşkil ettiği bilinmektedir. Bu nedenle hayatının geri kalanını şehir ortamında geçirecek yavru köpeğin neonatal ve sosyalizasyon dönemlerinde şehir hayatı ile ilgili olumlu uyarılarla sıklıkla karşılaştırılması ve eğitimin muhakkak sosyalizasyon dönemi içerisinde başlatılması önemlidir. Bu dönemleri pet shop, köpek çiftlikleri ve veteriner klinikleri gibi ortamlarda geçiren yavru köpekler insanları, hemcinslerini, şehir ses ve görüntülerini tam olarak tanıma fırsatı bulamadıkları için ileriki yaşantılarında ev ve şehir ortamında sıkıntı çekebilmektedir. Nitekim başta Almanya olmak üzere Avrupa ülkelerinin çoğunda yetiştiriciler yavru köpekleri her türlü ses, gürültü ve görüntüyü tolere edebilecek şekilde yetiştirmeye özen göstermektedir. Ülkemizde ne yazık ki bu uygulamalar henüz işlerlik kazanmamıştır. Ankette, “köpekleriniz ani ve yüksek seslerden korkuyor mu?” sorusuna “evet” veya “bazen” olarak yanıt veren katılımcı oranının yüksek olması sosyalizasyon döneminin hayvan sahipleri tarafından atlanıldığının bir diğer göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu oranlar bu tür davranış problemlerinde oldukça yüksek olarak kabul edilmektedir. Bu problemlerin en önemli nedenleri arasında yine sosyalizasyon eksikliği sayılabilir (14, 20).

Anket kapsamında, çocuklara evde saldırgan veya çekingen davranan 5 köpekten 4 tanesinin, dışarıda çekingen veya saldırgan davranan 6 köpekten 5 tanesinin birden fazla ev değiştirmiş köpekler olması dikkati çeken bir diğer önemli bulgudur. Bu durum, köpeklerde gözlenen davranış bozukluklarının evden uzaklaştırılmada önemli bir neden olabileceğini ortaya koyması açısından da önem arz etmektedir. Nitekim Mondelli ve ark. (17) ile Salman ve ark. (19) sahipli köpeklerin evden uzaklaştırılma ve barınağa bırakılmalarında davranış bozukluklarının başlıca neden olduğunu bildirmişlerdir. Yine bu soruya ilişkin vurgulanması gereken diğer bir önemli nokta köpeklerin sosyalizasyon döneminin çocuk sosyalizasyonunu kapsama zorunluluğudur (4). Yetişkin insanlar ve çocuklar köpekler için birbirinden farklı objelerdir. Kritik dönem olan sosyalizasyon döneminde çocuklarla birebir ilişki kurmayan, çocuk ses ve görüntüsüne alışık olmayan köpekler ileriki dönemlerde çocuklarla karşılaştıklarında sorun yaşamakta ve buna bağlı olarak korku ve/veya saldırgan davranışlar sergileyebilmektedirler.

Anket katılımcılarının köpeklerin eğitimi ile ilgili sorulara verdikleri cevaplara bakıldığında köpeklerinin eğitim almadığını söyleyen kişi sayısı dikkati çekecek kadar fazladır. Köpeklerinin eğitim aldığını söyleyen katılımcıların büyük çoğunluğu ise köpeklerini eğitim için çiftliklere göndermiştir. Bu tür yerlerde eğitim alan köpeklerin verilen komutlara oldukça düşük oranlarda uyması, bu noktada bir sorun olduğunu göstermektedir.

Bu düşük oranın en önemli nedeni olarak hayvan sahiplerinin eğitim ve köpekleriyle doğru iletişim konularında kendilerini bilgilendirmek ve köpeklerinin eğitimini kendileri üstlenmek yerine, köpeklerini konusunda uzman olduğunu düşündükleri eğitmenlere teslim etmeleri gösterilebilir. Türkiye'deki eğitim çiftliklerinin çoğunun köpekleri en erken 6 aylık yaşta itibaren eğitime kabul ettikleri ve köpek sahiplerinin köpeklerini bu yaşa gelinceye kadar beklettikleri göz önüne alındığında, doğum sonrası 3-12 haftalık süreci kapsayan sosyalizasyon dönemindeki eğitimin atlandığı açıkça görülebilir. Neticede köpeklerle sahibi arasındaki ilişkinin sağlıklı bir şekilde oluşması, gelişmesi ve sağlam temeller üzerine oturması açısından kritik öneme sahip olan ve eğitime başlanması gereken sosyalizasyon döneminin atlanması her iki taraf açısından da ileride önemli sorunların çıkmasına neden olabilmektedir.

Sonuç olarak yapılan bu anket çalışması, köpek sahiplerinin çoğunun köpek eğitimi, sosyalizasyonu ve köpeklerle doğru iletişim konularında yeterince bilgiye sahip olmadıklarını göstermektedir. Köpek-insan ilişkisi açısından kritik öneme sahip bu konuların hayvan sahipleri tarafından tam olarak bilinmemesi, insan ve köpek arasında sağlıklı bir ilişkinin kurulamamasına, köpeklerde davranış problemleri ve bozukluklarının görülmesine yol açabilmektedir. Bu bağlamda, ülkemizde veteriner hekimlere ve köpek eğitimi konusunda uzman kişilere büyük sorumluluk düşmektedir. Hayvan sahipleri özellikle köpeklerin sosyalizasyon dönemi ve erken yaşta eğitimi gibi konularda yeterince bilgilendirilmelidir.

Kaynaklar

1. **Allen K, Blascovich J, Mendes B** (2002): *Cardiovascular reactivity and the presence of pets, friends and spouses. the truth about cats and dogs*. Psychosomatic medicine, **64**, 727-739.
2. **Anderson W** (1992): *Does petownership reduce your risk for heart disease?* Baker Medical Research Institute, Melbourne, Avustralya. Interactions, **10**, 12-13.
3. **Appleby D** (2002): *Ain't Misbehavin': a good behaviour guide for family dogs*. Broadcast books. Great Britain.
4. **Bernardo LM, Gardner MJ, O'Connor J, Amon N** (2000): *Dog bites in children treated in a pediatric emergency department*. J Soc Ped Nurs, **5**, 87-95.
5. **Chapillon P, Patin V, Roy V, Vincent A, Caston J** (2002): *Effects of pre- and postnatal stimulation on developmental, emotional and cognitive aspects in rodents: a review*. Dev Psychobiol, **41**, 373-387.
6. **Dunbar I** (1979): *Dog Behavior*. T.F.H. Publications, Neptune, NJ. 15-34.
7. **Fox M** (1972): *Understanding Your Dog*. Coward, McCann and Geoghegan, New York, NY, **74**, 100-108.
8. **Gazzano A, Mariti C, Notari L, Sighieri C, McBride E.A** (2008): *Effects of early gentling and early environment on emotional development of puppies*. Appl Anim Behav Sci, **110**, 294-304.
9. **Hesselmar B, Aberg N, Aberg B, Eriksson B, Björkstén B** (1999): *Does early exposure to a cat or dog protect against later allergies developing*. Clin Exp Allergy, **29**, 611-7.
10. **Hoffman L, Kelley R, Waltz D** (2004): *Managing puppy and kitten growth for a healthy adulthood*. Proceedings of the Pre-Congress Symposium at the 29th World Congress of the World Small Animal Veterinary Association, Rhodes, Greece.
11. **Jennings GL** (1995): *Animals and cardiovascular health-paper presented at the 7th International Conference on human-animal interactions, animals, health and quality of life*, Cenevre, İsviçre.
12. **Kobelt AJ, Hemsforth PH, Barnett JL, Coleman GJ** (2003): *A survey of dog ownership in suburban Australia—conditions and behaviour problems*. Appl Anim Behav Sci, **82**, 137-148.
13. **Kuhns M** (2007): *Developing puppy and kitten kindergarten (Basic Behavior Training Classes Week 2)*. www.vetmedteam.com.
14. **Lorenz KZ** (1970): *Studies in animal and human behavior*. I. Harvard University Press, Cambridge, MA, 403.
15. **McHarg M, Baldock C, Headey B, Robinson A** (1995): *National People and Pets Survey, a Report to the Urban Animal Management Coalition*, Sydney.
16. **McNicholas J, Gilbey A, Rennie A, Ahmedzai A, Dono JA, Ormerod E** (2005): *Pet ownership and human health: a brief review of evidence and issues*. BMJ, **331**, 7527, 1252, 1254.
17. **Mondelli F, Previde EP, Verga M, Levi D, Magistrelli S, Valsecchi P** (2004): *The bond that never developed: adoption and relinquishment of dogs in a rescue shelter*. J Appl Anim Welf Sci, **7**, 253-266.
18. **Salgirli Y** (2008): *Comparison of stress and learning effects of three different training methods: Electronic training collar, pinch collar, and quitting signal*. Doktora tezi, Hannover, Almanya.
19. **Salman MD, New JC, Scarlett JM, Kass PH, Hetts S, Ruch-Gallie R** (1998): *Human and animal factors related to the relinquishment of dogs and cats in 12 selected animal shelters in the USA*. J Appl Anim Welf Sci, **1**, 207-226.
20. **Scott JP** (1962): *Critical Periods in behavioral development*. Science, **138**, 949-958.
21. **Svartberg K, Forkman B** (2002): *Personality traits in domestic dog (Canis familiaris)*. Appl Anim Behav Sci, **79**, 133-155.
22. **Vidovic V, Stetic, VV, Bratko D** (1999): *Pet Ownership, Type of Pet and Socio-emotional Development of School Children*. Anthrozoos, **12**, 211-217.

Geliş tarihi: 15.12.2010 / Kabul tarihi: 15.04.2011

Yazışma Adresi:

Dr. Yasemin Salgirli

Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi

Fizyoloji Anabilim Dalı 06110 Dışkapı Ankara

E-posta: salgirli@veterinary.ankara.edu.tr